

Johannes Käisi
Selts

Johannes Käisi – 135
2020

Lehekülgi Alfred Hollo Võru Õpetajate Seminari ajal peetud päevikutest

VÄLJAVÕTTED TEGI: AIMI HOLLO

Alfred Hollo VÕSi õpilasena

- ▶ Alfred Hollo (1909 -1987) oli Võru Õpetajate Seminari V lennu õpilane aastatel 1925 – 1929.
- ▶ Johannes Käisi kasvandikuna rakendas Alfred Hollo oma edaspidises eluaegses õpetajatöös VÕSis omandatud teadmisi ja põhimõtteid.
- ▶ Alfred Hollo päevikutest saab ülevaate koolielust, direktori, õpetajate ja õpilaste suhetest. Samuti koduste tööde iseloomust, ühisüritustest, kultuurisündmustest ja tema mitmekülgsetest huvialadest nagu fotograafia, joonistamine, muusika, kirjandus, sport. Aga ka olmemured ja suhted kaasõpilastega täiendavad toonast pilti VÕSi perest.

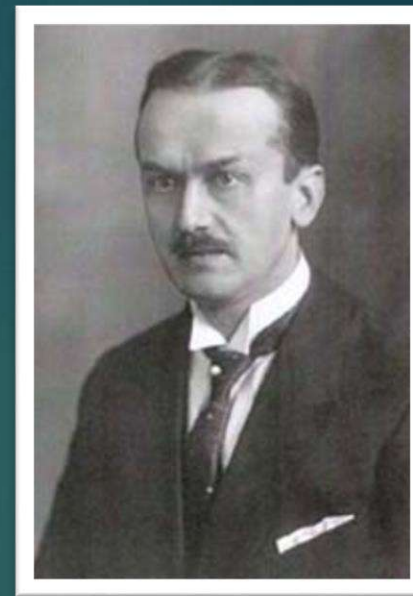
/Aimi Hollo/

- ▶ Võru Õpetajate Seminar alustas tööd 7. jaanuaril 1921. aastal endise linnakooli hoones (ühtlasi 1784. aastal asutatud Võru linna vanimaid ehitusi).
- ▶ Tööd alustati kahe klassiga ja 43 õpilasega.
- ▶ Alates 15. veebruarist 1921. aastast määrati direktoriks Johannes Käis.
- ▶ 6-klassilise õpetajate seminari ülesandeks oli ette valmistada laia profiiliga õpetajaid.
- ▶ 1922. aasta sügisest alustas tööd seminari harjutuskool Anette Budkovsky juhtimisel.
- ▶ Õpetajate seminaride seadus kehtestati alles 1923. aastal, tunniplaanid 1924. aastal.
- ▶ Klasside ja õpilaste arvu kasvamisega laiendati 1923. aastal juurdeehitusega Valge Maja kõrval seisvale puumajale.
- ▶ Algõpetuse esimesel astmel rakendas Johannes Käis alates 1924/25. õppeaastast seminari harjutuskoolis õpetuse keskustust üldõpetuse näol. Algõpetuse keskmeks kujunes uus õppeaine – kodulugu.
- ▶ Võru õpetajate seminar suleti 1930. aasta juulis.

Võru õpetajate seminari
harjutuskooli II klass 1925. aastal

Võru õpetajate seminari
direktor Johannes Käis 1922. aastal

Võru õpetajate seminari
pere 1930ndatel aastatel

2. veebruar 1927 kolmapäev

Eile oli Võru vabastamispüha - koolid olid ka lahti. Aktust ei olnud, sest koosviibimine gripi ärahoidmiseks haridusministeeriumi poolt keelatud oli. Väike aktus peeti sellepärast eelmisel koolipäeval koolitöö lõpul, kus hra Käis lühidalt jutustas Eesti vabadusvõitluse ajalugu. Laulsime lõpuks „Mu isamaa armas“ ja see oli kõik.

Üks püha rohkem, ega see laita ei ole.

21. okt. 1928. (pühapäev).

Peterson läks juba eile lõunaaegal jalgrattaga Härra poole ja nii olen mina üksi roolus. Oli karvatus tänast päeva võimalikult rasutada eritavalts, kuid praegu on veel juba " ja ei ole veel ühti midagi muud teinud kui õulit mängisin. Yella $\frac{1}{2}$ 10-ii ainult magasin!

H-ra käsi võne sisse, mille ta eile pidas, kui olime laulnud laulu „Kõhumaalt lahrumine“

„Armsad rasvanõidid!“

„See on tõi mis teie laulsite. Lahrumine sünnib alati kurva meelega, isorahnis kui lahrumine pime-
mõis ajaks. Prolegusel juhusel aga ei võiks see kurva
mele põhjusena olla, sest mis on tõi kui oiega?“
Ta on küll pikk, kuid süsi ra väga lühivere. Lõunus
see oli, kui mõliti viimase kui peale, kui oli 20 sept
See oli eile, järelikult on see kui oiega eolasi hommik
Pean ütleva, et lahrum võnnis verge süda-
mega, sest tean, et siin roolis lähub võik kui edas-
nagu minema peab. Usun, et kui tagasi tulin, on
võin sama võmsad ja terved ja veel rohvem
rosunud. Minu arvates ei võiks ju mingiks
tasistuseks olla eduraks tõi.

21.okt. 1928 pühapäev

Hra Käisi kõne sisu, mille ta eile pidas, kui olime laulnud laulu „Kodumaalt lahkumine“.

Armsad kasvandikud!

See on tõsi, mis teie laulsite. Lahkumine sünnib alati kurva meelega, iseäranis kui lahkutakse pikemaks ajaks. Praegusel juhusel aga ei võiks see kurva meele põhjuseks olla, sest mis on õieti kuu aega? Ta on küll pikk, kuid siiski ka väga lühikene. Ammu see oli, kui mõtlesite viimase kuu peale, kui oli 20. sept. See oli eile, järelkult on ka kuu aega edasi homme.

Pean ütlema, et lahkun kaunis kerge südamega, sest tean, et siin koolis läheb kõik nii edasi, nagu minema peab. Usun, et kui tagasi tulen, on kõik sama rõõmsad ja terved ja veel rohkem kosunud. Minu äraolek ei võiks ju mingiks takistuseks olla edukaks tööks.

Kui ma vahel siit koolimajast mööda lähen, siis tuleb meele üks võrdluspilt: ja nimelt, et see kool on nagu üks sipelgapesa. Alati on siin elu ja liikumine, joostakse treppidest üles ja alla ja igaüks teist on selles suures pesas üks sipelgas (naerdakse). Mark Twain ütleb ühes oma kirjutises, et sipelgad on äärmiselt rumalad loomad. Kuid siiski toonitab ta ühte, nimelt hoolsust ja usinust. Seda viimast on needki „sipelgad“ siin suures pesas, kuid lisaks sellele veel targad ja teadlikud igas omas toimingus ja ettevõttes.

Nii siis mu armsad „sipelgad“ (naer). Elage hästi, jookskite ja ronige nii palju kui võite, sest see sünnib kõik teadlikult ja kindla eesmärgiga.

Olen tänulik teie ilusa ettevõtte üle ja surun sellepärast teie Vanema kätt!

Lauldakse ühiselt: Aeg kaob kiirelt, ligemale liigub

Meil kõigil sõbrul lahkumise tund...

Johannes Käis
Võru Õpetajate Seminari juhatajana
1922. aastal

1.dets 1928 laupäev

Emakeeles oli kaks tundi klassi kirjatöö. Anti 10 teemat. Mina kirjutasin teemal „Aavik ilukirjanikuna“. Töö pikkus on 3,5 lk.

Kell 11 oli aktus. Hra Martinson pidas palve. Oja luges ühe jutu 1. dets mässu ainel. Hra Pütsep korraldas koorilaule alamate klassidega ja mängis klaveril paar helitööd. Hra Käis ütles lõppsõna ja siis lahkusime.

Õhtul pool seitse oli õpilasõhtu. Kavas oli hra Käisilt „Reisimuljeid Pariisist (valguspiltidega), hra Behrsingilt lugemine teemal „Kui ma miljonär oleks“ ja 3 klaverisoolot. Lõpuks tants, mis lõppes kell 10.

Kell 2 õhtul

2. dets 1928 pühapäev

Kui hra Käis oli väljamaareisil, imestasin, et nii vähe koolitööd on, ehkki ka siis töötasin teistel aladel. Nüüd aga leian äkitselt, et teha on nii palju. Ainult kirjatöödest on järgmised tööd juba teada, mis umbes 2 nädala jooksul valmis peavad olema:

- Graafikud erp. alalt lapse psühholoogia kohta.
- Lapse psühholoogia kokkuvõtted.
- Pedagoogika ajaloost kokkuvõtted.
- Eesti keelest kirjatöö.
- Noor- Eesti kirjanikkudest kokkuvõtted.
- Üldpedagoogikast kokkuvõtted.
- Saksa keele metoodika.
- Laulmise metoodika.
- Referaat „Ruth“ ümberkirjutada.
- Eesti keele tunnis antud tõlge “Tee kahele“ trükkimiseks ümberkirjutada.

Peale selle on veel jooksev koolitöö ja kirjalikke töid tuleb ka veelgi juurde. Arusaadav, et siis kuigi palju lusti ei ole päevaraamatu kirjutamiseks. Kõige parema tahtmisega on vähe aega ka inglise keele õppimiseks. Kui saan ka inglise keeles nõrga, siis saksa keeles peaks ikka rahuldava saama.

Täna kellast 5-6 oli kirikukontsert orkestri ja oreli koosmänguga. Sisseminek oli 25s. Jättis väga häa mulje.

3.dets. 1928 esmaspäev

Maateaduse tund hinnati mõlematel täiesti rahuldavaks, ehkki lootsime koguni hääd saada. Minu lugemine hinnati hääks.

Otsa, Põlde ja Lepa tunnid hinnati nõrkadeks. Põlde hakkas nutma. Ojal ei lubanud hra Seidelberg üldse saksa keele tundi anda. See nuttis ka päeval ja kaebas oma häda hra Direktorile.

8.dets. 1928 reedel

Nii siis lõpetasin kirjatöö eesti keelest („Noor-Eesti teened eesti kirjandusele“). Kirjutasin 17,5 lk. usun, et kokkuvõttes selle kallal vähemalt 10 tundi töötasin. Käesoleval nädalal töötasin üldiselt palju, igal õhtul läksin magama alles kella 1-2 paiku.

14. jaanuar 1929 esmaspäev

Kell 8 pidi algama „Kandles“ pidu, mille eeskavas 2 vaatus ooperist „Jevgeni Onegin“, muusika ja teised naljapalad, näidend „Pila Peetri testament“ ja „Kandle“ loterii müüdnud piletite preemiade loosimisega. Sissepääs kassast omandatud „Kandle“ loterii piletiga. Ehkki ilm oli väga tuisune, käisin mitu korda „Kandle“ ees edasi tagasi ja mõtlesin, et kas minna või mitte. Tõesti raske oli otsustada, kuna Peterson ka ütles päeval, et tuleb. Küsimus seisis muidugi ainult rahalises küljes. Siis mõtlesin, et isa peab raha laenama ja minu pärast palju vaeva nägema, kuna mina kulutan selle raha enda lõbustuseks. Teiselt poolt jälle öeldi, et selle raha võid mitmekordselt tagasi võita. Mis teha? Lund tuiskas palitu krae vahele ja kõrvul hakkas külm, kuid jalutasin ikka veel edasi - tagasi ega jõudnud otsusele. Kogu aeg voolast rahvast kiirel sammul Kandle uksest sisse, et pääseda külma ja tuisu käest ja soojas ruumis mõnusalt toolil istudes anduda lõbusale naudingule. Siis aga tuli äkitselt meele, et võib-olla samal tormisel ööl tuleb isa puukoormaga linna poole, kannatades külma ja tuisku, kuna mina, minu pärast tuleb ta linna, ja mina otsin naudinguid ja sedagi isa laenurahaga! Selle mõttega oli ühtlasi ka kindel „ei“ öeldud ja ruttu sammusin koju poole, vastu lumetuisku silmi kätega varjates.

Horn, Hinnov ja Kaaver tulid vastu lõbusalt millegi üle naerdes. Ütlesin hooletult „Tere“ ja sammusin ikka koju poole, kuna nemad muidugi ka „Kandlesse“. Kuid siis tuli Peterson vastu.

- No kus sa lääd?
- Kodu tahtse minnä.
- Kandlesse ei tule?
- Sa lääd?
- Nojah, läämi.
- No kui sina lähed, siis lää mina ka! Muidu küll ei oleks läinud.

Ja ikkagi läksingi ilma mingi pikema kaalutluseta ja arutluseta. Mõtlesin, et kui isa senini ei ole tulnud, ega ta öösel enam ei tule ja raha on enimgi veel tühisemate asjade peale kulutatud. Igatahes võib-olla et võidan veel suure summa ja kui ei lähe, on kahju. Läksime nii ruttu kui suutsime, päri tuult ja tuisku.

5. märtsil 1929

Täna ajasin hra Reimanniga vähe juttu. Kui hommikul teretasin, tuli juurde ja ütles.

- Hollo on kah vähe pikemaks kasvanud.
- Peaks ikka olema küll.
- Kuidas tervis on?
- Ei ole viga, päris hää, haige pikemat aega seni ei ole olnud.
- Siis pole viga. Varsti saad õpetajaks, hakkad palka saama ja küll siis kosud veegi.
- Oleks see nii, oleks hää küll!
- No kus ta pääseb.

Tähendab hra Reimani poolt ei ole midagi selle vastu, et ma kooli lõpetan. Hää, see on suureks plussiks.

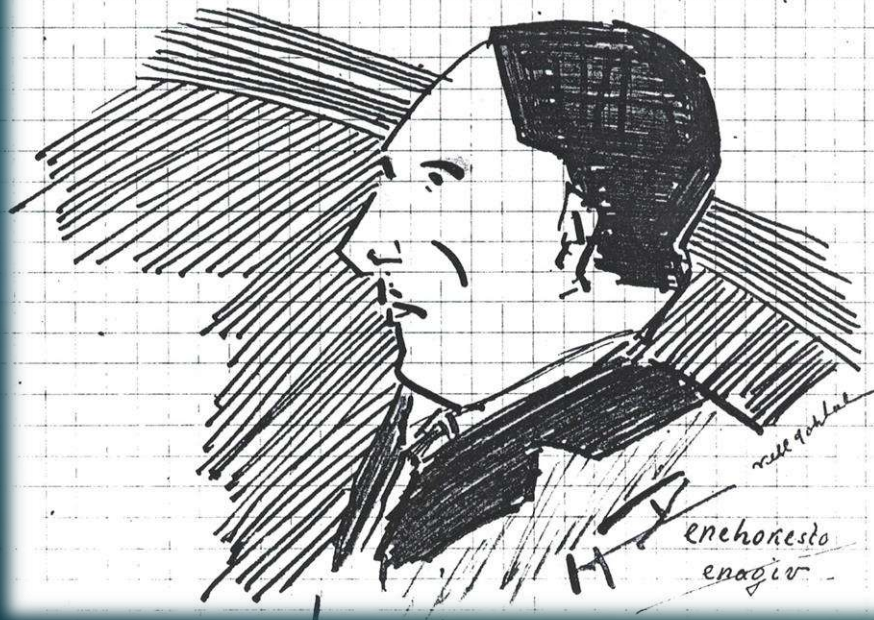
Pr. Budkovski kutsus mind suurel vahetunnil enda juure ja küsis, kas ma ise tegevat süüa või on saada sooja sööki. Kui ütlesin, et ise teen, ütles, et igal suurel vahetunnil tulgu piima jooma, saada rahata. Küsis veel, kas keedetud või keetmata tahan, vastasin vähese mõtlemise järele, et keedetud. Tea, kas teistele ka nii võimaldatakse? **Igatahes pean tunnistama, et minul on igal pool õnne.**

Õpetaja ja VÕS harjutuskooli
juht
Anette Budkovsky
(1891 – 1942).

15.02.1941.a abiellus
Johannes Käis
Anette Budkovskyga
/hiljem: Anette Käis/

lugemiseks.
Eile õhtul tuli isa põlvamaa linna.
Tõi üsna puud ja toitu. Pool oli linna.
Tana kell 12 veel läks koju minema.
Pannus mulle ka raha, kuid mul ei
võtnud, enne kojuminekut käis
veel seminaris ja tõi mulle 2 prants-
saia. Väinud asjad, kuid aratavatel
kõige suuremat vaestundmast, mida ei
osna kirjeldada. Elu sataolus.

Johannes Käisi Selts tänab
Dr Fr.R.Kreutzwaldi memoriaalmuuseumi
juhatajat Aimi Hollot
jagamaks meiega oma isa päevikuid.

Väljavõte päevikust

Johannes Käis oli 1923. aastal asutatud F.R.Kreutzwaldi Mälestuse Jäädvustamise Seltsi esimees.

Lauluisa mälestuse jäädvustamise mõtte algatajaks oli Võrumaa põline koolmeister Jakob Teder (1873 – 1949), kes aastail 1923 – 1926 oli VÕSi harjutuskooli õpetajaks.

Dr. Friedrich Kreutzwaldi Mälestuse Jäädvustamise Seltsi eesmärgiks oli Fr.R.Kreutzwaldi (1803 – 1882) mälestust vääriliselt austada ja jäädvustada, eeskätt selle läbi, et dr Kreutzwaldi mälestuseks püstitada Võru linnas ausammas ja omandada üldkultuuriliseks otstarbeks Võru linnas Kreutzwaldi tänavas asuv maja ühes krundiga, milles dr Kreutzwald kogu oma tähtsamal tegevuse ajal elas. Samuti oli eesmärgiks lauluisa kirjatööde kogumine ja kirjastamine.

F.R.Kreutzwaldi monument Võrus
(kujur Amandus Adamson)
avati pidulikult 29.08.1926.
Johannes Käis paremalt esimene.

F.R.Kreutzwald oma elumaja ees Võrus

Dr. F.R.Kreutzwaldi Muuseum Võrus